unei tipologii a lexemelor (calcuri formale, lexeme latinizate, lexeme cu formă grafică occitană), a unei distribuiri cronologice a diferitelor tipuri de lexeme occitane, a unei cronologii generale a apariției lexemelor occitane și pornind de la un lexic exclusiv pre-textual.

În partea a cincea se analizează compartimentul morfologic și sintactic, plecînd, în primul rînd, de la expunerea unor probleme de morfologie, în al doilea rînd, de la descrierea scrierii *latina rustica*, frecventă în textele provenite din Galia meridională, încadrate între a doua jumătate a secolului al VI-lea și secolul al XI-lea, care, prin expansiunea acesteia, joacă un rol însemnat în apariția în scris a occitanei, în al treilea rînd, de la abordarea aspectelor de morfofonologie occitană (flexiunea nominală și trăsături arhaice). Această secțiune tratează, de asemenea, cîteva elemente de sintaxă (articol hotărît, tratamentul articolului integrat în toponime, cazuri excepționale de apariție a frazei, contexte sintactice alcătuite din elemente vernaculare).

Partea a șasea, ce are ca obiect analiza grafo-fonematică a elementelor inventariate din materialul de bază, se structurează pe baza relației grafem-fonem, plecînd de la analiza grafemelor cu valoare vocalică și consonantică, a diferitelor foneme (semi-consoane, oclusive, fricative, africate, nazale, laterale, vibrante etc.). O altă secțiune importantă adîncește aspecte legate de schimbările fonetice și notațiile acestora însoțite de observații diacronice. Pornind de la fiecare fenomen fonetic manifestat la nivelul sistemului vocalic (monoftongare, proteză, afereză, sincopă, hipercorectitudine, asimilație, disimilație, reducere etc.) sau la acela al sistemului consonantic (sonorizare, asimilație, simplificare, delabiovelarizare, metateză, epenteză, palatalizare etc.), se pune întrebarea dacă grafia acestora este evolutivă sau nu, vizîndu-se criteriile călăuzitoare. Astfel, se pot distinge grafii evolutive motivate de o tradiție scripturală, care poate fi individuală sau supra-individuală, și grafii legate de aspectul cronologic.

Ultima parte a lucrării este dedicată concluziilor generale, urmărindu-se punctarea aportului metodologic, îmbogățirea lingvisticii diacronice și interpretarea globală a procesului apariției occitanei.

Lucrarea capătă multă coerență prin încheierea fiecărui capitol prin concluzii pertinente.

Lectura acestei lucrări va interesa pe orice specialist preocupat, în general, de studiul celor mai vechi atestări în scris ale limbilor din spațiul romanic și, în particular, de analiza sistematică a unui bogat inventar de elemente occitane dintr-o fază pre-textuală. (Simona AILENII)

Martin-Dietrich Glessgen, *Linguistique romane. Domaines et méthodes en linguistique française et romane*, Paris, Armand Colin, 2008, 479p. Probleme teoretice și aplicate de actualitate din domeniul lingvisticii romanice sînt cuprinse în ampla lucrare de specialitate dedicată, prin structura și metoda de abordare, deopotrivă unui public specializat, dar și în curs de specializare. Lucrarea este structurată în cinci părți. Astfel, există o parte introductivă care, prin expunerea conceptelor operaționale din lingvistica modernă și prin precizarea propriei contribuții în tradiția disciplinei în care se înscrie, permite o orientare în aspectele teoretice și aplicate ce vor fi dezbătute în secțiunile următoare. În prima parte, dedicată limbilor romanice și varietăților romanice actuale, se urmărește, în primul rînd, identificarea principalelor limbi romanice, plecînd de la conceptul de ecart dintre limbi; în al doilea rînd, descrierea contactului lingvistic în Romania, abordînd problema limbilor aloglote din comunitățile lingvistice romanice, a diglosiei, a bilingvismului și a contactului lingvistic, precum și a limbilor creole cu bază lexicală neolatină și relevanța contactelor

BDD-R13 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:22 UTC)

lingvistice din Romania *continua*; în al treilea rînd, prezentarea spațiilor lingvistice tradiționale din Romania *continua*; în al patrulea rînd, clasificarea limbilor romanice. În finalul primei părți, plecînd de la cele trei tipuri de variații diasistemice (diatopice, diastratice, diafazice), sînt studiate variațiile limbilor romanice.

În partea a doua, care tratează istoria şi structurile interne ale limbilor romanice, după prezentarea unui cadru general al aspectelor teoretice, se propune o analiză comparată a compartimentelor limbii, fonetic-fonologic, morfologic, sintactic şi lexical din spațiul neolatin.

În partea a treia, care adîncește aspectul istoric extern al limbilor şi varietăților romanice, după o prezentare a problemelor de istorie externă, a factorilor determinanți din istoria externă, (spațiul, demografia, contactul lingvistic, infrastructura şi organizarea socioculturală, politică şi economică, cultura scrisului şi gîndirea lingvistică), cu indicarea cronologiei corespunzătoare, se descrie baza latină a limbilor romanice, încadrată între secolele al VII-lea î. Hr – al V-lea d. Hr, punctînd aspecte privitoare la formarea Imperiului roman, la procesul de latinizare, la contactul lingvistic şi la fragmentarea creată în Romania, precum şi la variația şi regionalizarea limbii latine. În perioada următoare, situată între secolele al V-lea şi al X-lea, este încadrată geneza Romaniei, prin care se înțelege, în mod firesc, trecerea de la latină la limbile romanice, delimitarea teritoriilor romanice rezultate în urma procesului de trecere de la limba mamă la limbile fiice, migrarea şi contactul lingvistic etc. Romania secolelor al XI-lea şi al XV-lea înseamnă o etapă, pe de o parte, de mari migrații şi colonizări şi, pe de altă parte, de stabilizare şi fluctuație interne în cadrul spațiilor constitutive. De asemenea, în funcție de ceilalți factori de istorie externă, autorul prezintă situația infrastructurii, a evoluției socioculturale, a culturii scrisului, a culturii lingvistice şi a varietăților şi limbilor aloglote. Urmează apoi epoca modernă, încadrată între 1500 şi secolul al XIX-lea, asupra căreia se fac aprecieri specifice, pe lîngă cele comune discutate în cadrul fiecărei etape cronologice (spațiul, geopolitica, demografia, cultura scrisului şi elaborarea lingvistică). Notele specifice trimit la elaborarea unei gîndiri lingvistice prin stabilirea de teorii şi gramatici şi inițierea lexicografiei. În ceea ce privește epoca contemporană, situată între 1880-2000, pe lîngă aspectele comune indicate *supra*, sînt tratate cele specifice, precum tendințele evolutive ale varietăților nenormate contemporane. În ultimul rînd, secțiunea a treia se încheie cu aportul istorie externe în domeniul lingvisticii romanice.

În partea a patra, se adîncesc aspecte privitoare la metodologia şi practica din cadrul cercetării de tip romanistic. Astfel, după prezentarea metodologiei şi practicii cercetării în lingvistica romanică, se delimitează elementele metodologice de tip filologic (genurile textuale, tradițiile textuale, codarea şi transmiterea textelor vechi, teoria şi practica ediților, lingvistica corpus-urilor în romanistică) şi elemente de istoriografie în lingvistica romanică (geneza şi elaborarea paradigmei istorico-comparative; paradigma modernă a romanisticii; teoria, practica şi predarea romanisticii; lingvistica şi politica în romanistică), aplicate cercetării lingvistice romanice.

Meritul acestei lucrări constă, în primul rînd, într-o sistematizare de tip pedagogic a unei materii teoretice şi aplicate foarte vaste din cercetarea romanistică şi, în al doilea rînd, în introducerea unei terminologii de specialitate care ordonează gîndirea lingvistică din spațiul francofon. (Simona AILENII)

Ioan Caproşu şi Elena Chiaburu, *Însemnări de pe manuscrise şi cărți vechi din Țara Moldovei*, I (1429–1750), II (1751–1795), Iaşi , 2008, III (1796–1828), IV (1829–1859), Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2009. Adunînd texte din perioada 1429-1859, editorii

BDD-R13 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:22 UTC)